

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

Навчально-науковий інститут психології

Кафедра психології

Недашківська Ольга Іванівна

УДК 378.147:004.78]:159.9

Кваліфікаційна робота

Соціально-психологічні чинники академічної успішності студентів в умовах
дистанційного навчання

053 «Психологія»

«Організаційна психологія»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних доробок. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело _____ Недашківська Ольга Іванівна

Науковий керівник Петрунько Ольга Володимирівна, доктор
психологічних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри психології

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ АКАДЕМІЧНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	6
1.1. Вплив соціальних чинників на академічну успішність студентів в умовах дистанційного навчання.....	6
1.2. Вплив психологічних чинників на академічну успішність студентів....	17
Висновок до першого розділу.....	28
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА АКАДЕМІЧНУ УСПІШНІСТЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
2.1. Дослідження соціально-психологічних чинників, що впливають на успішність навчання.....	30
2.2. Аналіз результатів та їхнє тлумачення.....	40
Висновок до другого розділу	44
РОЗДІЛ III. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	46
3.1. Фактори, що впливають на результативність студентів під час дистанційного навчання.....	46
3.2. Стан використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти.....	56
Висновок до третього розділу	69
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	73

РЕФЕРАТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АКАДЕМІЧНОЇ

УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО

НАВЧАННЯ»

Студенти які раніше навчалися на очній формі, були переведені на онлайн-форму із-за пандемії COVID-19. Для багатьох студентів така ситуація викликала чимало труднощів. Також стандартні прийоми та методи роботи стали в деяких мірах непридатними. Викладання предметів, особливо практичних, може бути складним завданням для індивідуального підходу до особистості кожного учня. Насамперед, відкрилися можливості необмеженої взаємодії з кожним окремим студентом. Використання різноманітних соціальних мереж, месенджерів, освітніх платформ та ряду іншого програмного інструментарію Інтернету студентами та викладачами забезпечило постійний зв'язок між учасниками освітнього процесу.

Однак, надмірне й необмежене спілкування виснажує викладачів та заважає студентам. Крім того, недетермінована взаємодія викладача та студента часто призводить до нівелювання особливостей індивідуального підходу. Основною орієнтацією індивідуалізованого навчання є врахування індивідуально-психологічних особливостей тих, хто вчиться.

Тим не менш, успішність при дистанційному навчанні забезпечується іншими психологічними особливостями особистості, ніж при очному навчанні. Нині недостатньо досліджено характеристики сучасних студентів, які забезпечують успішність та ефективність засвоєння теоретичного та прикладного змісту навчання в дистанційних умовах.

Актуальність даної проблематики зумовила вибір теми дослідження. Важливою психологічною передумовою формування особистості майбутнього спеціаліста є мотивація, викликана необхідністю реалізації освітніх програм та вимог навчального процесу.

Мотивація є заохоченням та направленістю діяльності особистості на ціль як матеріальний або нематеріальний об'єкт, заради якого цю діяльність здійснюють.

Наявні сьогодні теоретичні основи мотиваційних концепцій різноманітні, що призводить до відсутності єдиного усвідомлення механізму мотивації особистості, мотивів як рушійної сили поведінки людини, її детермінант.

У провідному визначенні поняття мотивації розглядається так: мотивація є динамічним процесом постійного вибору та приймання рішень на базі розгляду альтернатив поведінки, що пояснює доцільність дій, організованість і сталість комплексних заходів, направлених на досягнення конкретної цілі. Тобто мова йде про цільову орієнтацію, яка виступає спонукою до дії, виходячи з конкретного мотиву.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлена тим що у сучасному світі розвиток технологій неминуче впливає на систему освіти, змінюючи традиційні форми навчання та спричиняючи швидке розширення дистанційного навчання.

Однак, разом із зростанням популярності цієї форми навчання, виникають різноманітні виклики та проблеми, зокрема щодо академічної успішності студентів.

Отже, дана дипломна робота присвячена аналізу соціально-психологічних чинників, що впливають на академічну успішність студентів у контексті дистанційного навчання.

Вона спрямована на виявлення основних факторів, які впливають на навчальні досягнення студентів та на розробку рекомендацій щодо підвищення якості освіти в умовах дистанційного навчання.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити вплив соціальних та психологічних аспектів на навчальні досягнення студентів, які навчаються за допомогою дистанційних технологій.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з особливостей впливу соціально-психологічних чинників на академічну успішність студентів.

2. Розкрити зміст впливу умов дистанційного навчання на академічну успішність студентів.

3. Емпірично дослідити соціально-психологічні чинники, що впливають на успішність навчання студентів.

4. Проаналізувати фактори, що впливають на результативність студентів під час дистанційного навчання

Об'єкт дослідження - академічна успішність студентів.

Предмет дослідження - Соціально-психологічні чинники академічної успішності студентів в умовах дистанційного навчання.

Методи дослідження. Для досягнення мети та реалізації завдань було використано комплекс методів: теоретичні: аналіз, синтез та узагальнення теоретичних засад досліджуваної проблеми, представлених у науковій літературі; емпіричні: методика Г. Айзенка «Самооцінка психічних станів» - для виявлення показників психічних станів студентів. (страх, розчарування); методика дослідження емоційного інтелекту Н. Холла – для визначення показників і рівня розвитку емоційного інтелекту в студентів; Тест «Самопочуття перед іспитом» – для перевірки психологічної готовності до іспиту та самопочуття студентів перед іспитом. Обробка отриманих даних здійснювалася за допомогою пакета статистичних програм для SPSS 13.0 for Windows та пакета програм Microsoft Office for Windows.

Експериментальна база дослідження: у дослідженні взяли участь 80 студенти 1-2 курсів магістратури Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Вік досліджуваних б– від 21 до 25 років.

У першому розділі **«теоретичний огляд соціально-психологічних чинників академічної успішності студентів в умовах дистанційного навчання»** проаналізовано основні підходи до вивчення проблеми академічної успішності, яка привертає значну увагу в психологічних

дослідженнях, оскільки вона є соціально важливою характеристикою, яка слугує остаточною або проміжним зовнішнім критерієм для підтвердження інших психологічних показників.

На студентську успішність впливають численні фактори:

- матеріальний стан, здоров'я, вік, сімейний стан, рівень довузівської освіти, навички самоорганізації, планування та контролю своєї діяльності (переважно навчальної), мотиви вибору ВНЗ, адекватність початкових уявлень про специфіку навчання в конкретному університеті;
- форма навчання (стаціонарна, заочна, позавузівська, дистанційна тощо), плата за навчання та її розмір, матеріальна база університету, кваліфікація і рівень викладачів, репутація ВНЗ, а також індивідуально-психологічні характеристики студентів.

Важливу роль у концептуальному аналізі навчального процесу відіграє його психологічний алгоритм — теоретичні конструкції, які описують взаємодію між учасниками навчального процесу на діяльнісному рівні. Вони розкривають основні особливості навчання як спільної діяльності.

Основні складові психологічного навчального механізму включають алгоритм зворотного зв'язку, починаючи від визначення завдання, поставленого викладачем, і до динамічного розподілу функцій управління між учасниками освітнього процесу. Алгоритм психологічного зворотного зв'язку, характерний для будь-якого управління, має особливості в умовах спільної взаємодії учасників навчально-виховного процесу, які обумовлені роллю завдання в навчальній діяльності.

У різних формах спільної взаємодії зворотний зв'язок є важливим, з одного боку, коли контрольований процес відхиляється від нормативного, а з іншого боку, коли він спрямований безпосередньо на усунення цього відхилення.

Також зазначаються головні проблеми при використанні дистанційного навчання певних типів, аналогів яким в Україні немає. Так для розвитку та ефективності навчальної форми «Студент - Інтернет - Центр» або «Студент -

Інтернет» необхідно вирішити низку як технічної, так і педагогічної проблематики.

Слід забезпечити законність документа DO, розробивши методи ідентифікації користувача, щоб запобігти розголошенню студентом свого пароля та прав доступу стороннім особам.

Використання програмно-апаратних засобів біометричного ідентифікування користувачів на основі алгоритмів визначення психофізичних параметрів особи в системах соціального захисту є перспективною нішею подальших наукових дослідок.

Технічно реалізувати модель навчального процесу на базі математичної моделі системи з пам'яттю, яка дає змогу визначити для кожного студента математичне сподівання його коефіцієнта сприйняття та часу затримки і надалі застосовувати ці показники встановлюючи факт самостійного завершення виконання завдань, поставлених перед ним дистанційним студентом, або наявність сторонньої допомоги.

У другому розділі **«Аналіз соціально-психологічних чинників, що впливають на академічну успішність студентів в умовах дистанційного навчання»** акцентується те, що наразі педагогічна та психологічна спільнота приділяє особливу увагу створенню сприятливого середовища для виховання молоді та пошуку шляхів психологічної підтримки всіх студентів у сфері освіти. Важливо також враховувати навчально-професійну діяльність студентів вищих навчальних закладів, оскільки вони стикаються з різноманітними стресовими ситуаціями. У таких умовах студенти повинні навчитися усвідомлювати та сприймати свої емоції і ефективно з ними справлятися. Зусилля психологів наразі спрямовані на запобігання та подолання кризових ситуацій серед студентів і молоді, викликаних пандемією коронавірусу. Метою цього дослідження є теоретичне обґрунтування та емпіричне вивчення психоемоційного стану студентів у умовах дистанційної освіти у закладах вищої освіти.

У рамках емпіричного дослідження в роботі взято за мету виявити психоемоційний стан студентів під час дистанційного навчання, його показники та рівні їх вираженості, а також визначити основні фактори, що впливають на емоційне благополуччя в умовах карантинних обмежень.

Для цього використано методику Г. Айзенка «Самооцінка психологічних станів», яка дозволила виявити показники та ступінь прояву таких психоемоційних станів, як страх, фрустрація, агресивність та ригідність.

Результати дослідження показали, що високий рівень тривожності виявлено у 32,5% студентів, що свідчить про їхній страх, хвилювання та неспокій, пов'язані з очікуванням небезпеки чи неуспіху. Середній рівень тривожності зафіксовано у 52,5% досліджуваних, що вказує на їхнє емоційне неблагополуччя ситуативного характеру. Низький рівень тривожності виявлено у 15% студентів, що свідчить про їхній спокій і гарне самопочуття.

За результатами тесту Х. Айзенка, високий рівень фрустрації виявлено у 26,2% студентів, які відчувають розчарування, ймовірно, пов'язане з неможливістю досягти важливої для них мети або задовольнити нагальну потребу. Середній рівень фрустрації виявлено у 66,3% студентів, а низький рівень фрустрації – у 7,5%, що вказує на їхню стійкість до невдач і відсутність страху перед труднощами в навчанні. Низький рівень агресивності виявлено у 31,2% студентів, які є спокійними, стриманими, здатними до емоційної саморегуляції та не виявляють ворожості до інших. Середній рівень агресивності виявлено у 60% осіб, а високий рівень – у 8,8% студентів, які часто відчувають злість і схильність до поведінки, спрямованої на нанесення шкоди оточуючим.

Результати тестування Г. Айзенка також показали, що низький рівень ригідності виявлено у 25% студентів, що свідчить про їхню легку можливість перемикання та емоційну гнучкість, здатність адаптуватися у виконанні навчальних завдань відповідно до умов навчання та життя в цілому. Середній рівень ригідності виявлено у 52,5% студентів, що вказує на повільність трансформації їхньої поведінки, поглядів і сприйняття, навіть якщо вони

відрізняються від реальних обставин. Високий рівень ригідності зафіксовано у 22,5% студентів.

Дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту у студентів ми проводили за методикою Н. Холла. У рамках нашого дослідження ми враховували загальний показник емоційного інтелекту студентів, а також розвиток його структурних складників, що дало змогу визначити фактори впливу на їх психоемоційний стан. Виявлено, що більшість студентів (57,5%) мають середній рівень розвитку емоційного інтелекту. У 17,5% випробовуваних діагностовано високий рівень емоційного інтелекту. Такі студенти вміють правильно розпізнавати та розуміти свої і чужі емоції, а також проявляти емоційний самоконтроль. 25% студентів мають низький рівень розвитку емоційного інтелекту, що може призводити до поганого емоційного самопочуття, негативних психоемоційних станів та перешкоджати успішному навчанню в умовах дистанційного навчання.

Було виявлено, що у студентів з високим рівнем емоційного інтелекту рівень тривоги, розчарування та агресії нижчий, ніж у студентів з низьким рівнем емоційного інтелекту. Це підтверджено результатами кореляційного аналізу, який показав зворотний статистично значущий зв'язок між емоційним інтелектом і тривогою ($r = -0,28$ при $p \leq 0,01$), фрустрацією ($r = -0,22$ при $p \leq 0,05$) та агресивністю ($r = -0,25$ при $p \leq 0,05$).

Порівнюючи окремі показники розвитку емоційного інтелекту, можна відзначити, що майже третина студентів (23,8%) є емоційно усвідомленими, орієнтуються на власні емоційні стани, правильно їх ідентифікують та визначають причини їх виникнення. Проте значна частина студентів (37,5%) не вміють керувати своїми емоціями, що свідчить про труднощі емоційної саморегуляції, емоційну ригідність та низький рівень самомотивації у 32,5% студентів. Це вказує на їхню низьку здатність досягати бажаних результатів і мети, а також на труднощі в плануванні, самоорганізації та самоконтролі навчально-професійної діяльності в умовах дистанційного навчання.

У третьому розділі «**Фактори, що впливають на результативність студентів під час дистанційного навчання**» відмічено, що з квітня 2020 року (початок карантинних заходів в Україні та перехід на дистанційне навчання) і до сьогодні, 2024 року, спостерігається зміна очікувань і результатів дистанційного навчання в університетах. За даними Державної служби якості освіти України, у 2020/2021 навчальному році більшість респондентів (65%) високо оцінили якість координації навчального процесу та надання освітніх послуг закладами порівняно з попереднім періодом 2019/2020 рр. Понад дві третини опитаних (понад 70%) зазначили покращення організації навчального процесу у II семестрі 2020/2021 навчального року порівняно з 2019/2020 рр.

Проте, не зважаючи на позитивну оцінку, дослідження факторів, що впливають на ефективність дистанційного навчання, залишається актуальним. Різні дослідження, такі як ті, що проводили Р. Бредлі, Б. Браун, Г. Келлі та О. Козьменко, показують, що студенти університетів не лише в Україні, а й у різних країнах, мають складнощі з онлайн-навчанням, які не обов'язково пов'язані з технологіями чи доступом до швидкого Інтернету.

Фактори, які впливають на якість дистанційного навчання, можна умовно поділити на кілька категорій: а) фактори, що стосуються професійних та особистісних якостей викладача (їх бажання впроваджувати онлайн-навчання, наявність необхідних компетенцій для цього); б) фактори, пов'язані з організацією дистанційного навчання в університетах (доступ до потрібних матеріалів, якість технічного забезпечення, швидкість Інтернету); в) фактори, що визначаються освітою студента. Таким чином, питання дослідження факторів, які впливають на ефективність дистанційного навчання у вищих навчальних закладах, залишається актуальним і потребує подальшого дослідження.

В українських дослідженнях, які аналізували студентські фактори та їх вплив на онлайн-навчання, виявлено взаємозв'язок між рівнем мотивації студентів та ефективністю дистанційного навчання. Згідно з дослідженням З. Ржевської-Стефан, для досягнення успішного результату необхідний

достатній рівень як зовнішньої, так і внутрішньої мотивації. У цьому контексті досліджувалися характеристики, пов'язані із зовнішньою та внутрішньою мотивацією. Здатність до самостійного навчання розглядалася як основа мотивації, а мотивація студентів у дистанційній формі навчання вважалася необхідною передумовою для активної навчально-пізнавальної діяльності. Діагностика показала, що у нових студентів недостатньо розвинуті навички самостійної пізнавальної діяльності.

Якість освіти напряму залежить від доступу до неї, організації дистанційного навчання та здатності студентів засвоювати знання. Спільно з тим, відзначається, що під час пандемії нерівність у доступі до освіти в Україні та у всьому світі ще більше зростає для тих, хто навчається, особливо серед осіб із загальною середньою освітою. Ця ситуація обумовлена рядом чинників: місцем проживання студентів та викладачів, фінансовим та технічним статусом сімей і навчальних закладів у здійсненні дистанційного навчання, мотивацією студентів та педагогів, а також організацією та підтримкою дистанційного навчального процесу з боку викладачів, адміністрації шкіл та місцевої влади, і, безумовно, підтримкою держави тощо.

Державна служба якості освіти України провела опитування щодо якості дистанційного навчання. Проте, всі ці дані опитування дають лише загальне уявлення про те, як відбувалася організація дистанційного навчання. Держава не має достовірної картини рівня знань студентів у всіх регіонах і, отже, не може прийняти відповідні рішення щодо коригування програм з метою надолуження втрачених знань. Відсутня точна інформація про те, скільки студентів взагалі не брали участь у навчанні, які частини навчальної програми були пропущені та які теми залишилися незрозумілими. Точно тому автори вважають, що проведення серії моніторингових досліджень щодо прогалин у незасвоєних або втрачених знаннях і навичках є надзвичайно важливим. На основі цих даних потрібно розробити стратегію компенсації втрачених знань українських студентів.

Підсумком кваліфікаційного дослідження стала емпірично доведена необхідність додаткової підтримки нових студентів у процесі дистанційного навчання, де дистанційний формат навчання можна розглядати як підхід до розвитку самоконтролю та саморегуляції. У цьому дослідженні були враховані результати опитування студентів. Подальші дослідження можуть оцінити фактори, що впливають на ефективність дистанційного навчання педагогічного персоналу, що дасть змогу отримати повну картину факторів, які впливають на якість та ефективність онлайн-викладання.

ВИСНОВКИ

1. Перехід студентів на онлайн-навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 спричинив певні труднощі, особливо для тих, хто раніше навчався на денній формі. Традиційні методи навчання стали непридатними, а взаємодія між викладачами та студентами часто призводить до недетермінованої та виснажливої комунікації. Дослідження мало на меті виявити соціально-психологічні чинники, що впливають на академічну успішність студентів під час дистанційного навчання, зосередившись на мотивації як психологічній передумові розвитку особистості. Мета полягала в тому, щоб зрозуміти мотивацію, емоційний інтелект та психічні стани студентів для покращення якості дистанційної освіти. У дослідженні було використано поєднання теоретичних та емпіричних методів, включаючи анкетування та статистичний аналіз. У дослідженні взяли участь 80 студентів у віці 21-25 років, а його результати нададуть рекомендації щодо покращення академічної успішності в дистанційному навчанні.
2. У психологічних дослідженнях академічна успішність має вирішальне значення, на неї впливають численні фактори, включаючи фінансове становище, стан здоров'я, вік, освіту та індивідуальні особливості. Навчальний процес передбачає психологічний алгоритм, який описує взаємодію між учасниками, розкриваючи основні особливості навчання. Психологічний механізм навчання включає алгоритм зворотного зв'язку, який відіграє вирішальну роль у спільній взаємодії, особливо при контролі девіантних процесів.
3. Дослідження мало на меті вивчити психоемоційний стан студентів університету під час дистанційного навчання в умовах пандемії. У ньому використовувалася методика Айзенка для вимірювання страху, фрустрації, агресії та ригідності, а також методика емоційного інтелекту Холла. Результати показали, що 32,5% студентів мали високий рівень

тривожності, 26,2% - фрустровані, а 8,8% - агресивні. Однак 57,5% мали середній рівень емоційного інтелекту, який допомагав їм керувати своїми емоціями, тривогою, фрустрацією та агресією. Дослідження виявило зворотну кореляцію між емоційним інтелектом та цими негативними емоційними станами. Дослідження мало на меті вивчити психоемоційний стан студентів університету під час дистанційного навчання в умовах пандемії. У ньому використовувалася методика Айзенка для вимірювання страху, фрустрації, агресії та ригідності, а також методика емоційного інтелекту Холла. Результати показали, що 32,5% студентів мали високий рівень тривожності, 26,2% - фрустровані, а 8,8% - агресивні. Однак 57,5% мали середній рівень емоційного інтелекту, який допомагав їм керувати своїми емоціями, тривогою, фрустрацією та агресією. Дослідження виявило зворотну кореляцію між емоційним інтелектом та цими негативними емоційними станами.

4. Понад 70% респондентів відзначили покращення в організації навчального процесу. Попри це, актуальним залишається вивчення факторів, що впливають на ефективність дистанційного навчання. Серед факторів, що впливають на якість, - професіоналізм викладачів, організація роботи університету та освіта студентів. Українські дослідження виявили кореляцію між мотивацією студентів та ефективністю дистанційного навчання. Однак, якість освіти знаходиться під загрозою через нерівний доступ до неї, особливо для студентів із загальною середньою освітою. Було проведено державне опитування щодо якості дистанційного навчання, але йому бракує конкретної інформації про рівень знань учнів та прогалини у втрачених знаннях, що має вирішальне значення для розробки стратегії компенсації втрачених знань. Понад 70% респондентів відзначили покращення в організації навчального процесу. Попри це, актуальним залишається вивчення факторів, що впливають на ефективність дистанційного навчання. Серед факторів, що впливають на якість, - професіоналізм викладачів,

організація роботи університету та освіта студентів. Українські дослідження виявили кореляцію між мотивацією студентів та ефективністю дистанційного навчання. Однак, якість освіти знаходиться під загрозою через нерівний доступ до неї, особливо для студентів із загальною середньою освітою. Було проведено державне опитування щодо якості дистанційного навчання, але йому бракує конкретної інформації про рівень знань учнів та прогалини у втрачених знаннях, що має вирішальне значення для розробки стратегії компенсації втрачених знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова Н.М. Дослідження динаміки готовності викладачів до організації дистанційного та змішаного навчання. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія» Педагогічні науки. 2021. 2 (22). С. 154–161. <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2021/2/19.pdf>
2. Бойчук Ю. Д. Науково-дослідна діяльність студентів технічного ВНЗ як педагогічна умова формування професійної компетентності *Вестник Харьковского национального автомобильно-дорожного университета*. 2013. Вип. 60. С. 7-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vhad_2013_60_3.
3. Васюк О., Скумін Т. Теоретико-методичні аспекти організації дистанційної освіти. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 2. С.30-32 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2011_2_11
4. Гальцева Т.О. Види самоефективності особистості: їх характеристика та дослідження. *Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту* : серія Психологічні науки, 2015. Вип. 4. С. 110-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhpn_2015_4_24
5. Гавриленко К.М. Нові виклики дистанційного навчання. *Педагогічні науки*. № 93. 2020. С. 133–137.
6. Галетська І.І., Климанська Л.Д., Климанська М.Б. Перун М.Б. Дистанціоніст як *modus vivendi*: життя студентів у світлі моніторів в умовах карантину пандемії *covalid-19*. *Психологічний часопис*. Вип. 7. Т. 5 (49). 2021. С. 60–73.
7. Махиня В. П., Сингаївська І. В. Причини неуспішності студентів та шляхи їх подолання. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: Міжнародна конференція (21-22 листопада 2019 року, м. Київ). К.: Університет «КРОК», 2019. Ч. 2. С. 454–456.
8. Галузяк В. М. Педагогіка : навч. посіб, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – Вінниця : РВВ ВАТ «Віноблдрукарня», 2001. – 200 с.

9. Грицук О.В. Емоційні стани здобувачів вищої освіти під час навчальних занять. Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2020. № 2. С. 288–299.

10. Галецька І.І. Самоефективність у структурі соціально психологічної адаптації. Вісн. Львів. ун ту., Сер. філос. науки. 2003. Вип. 5. С. 433-442

11. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Організація науково-дослідної роботи студентів в процесі вивчення дисципліни "Охорона праці" *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Педагогічна.* 2015. Вип. 21. С. 191-194.
URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_ped_2015_21_66

12. Симоновська О. С., Сингаївська І. В. Проблема прокрастинації у студентів під час навчального процесу. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: тези доповідей IV Міжнародної конференції (Київ, 07 грудня 2022 р.).* К.: Університет "КРОК", 2022. С. 412–414.

13. Довгий О. В. Педагогічні умови формування правової культури курсантів ЛНЗ: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 Запоріжжя, 2017. – 24 с. 12

14. Дрібас С., Пінська О., Даценко О. Особливості організації викладацько-студентської взаємодії в умовах дистанційного навчання. *Психологія: реальність і перспективи.* Вип. 16. 2021. С. 56–62.

15. Аналітична довідка щодо тенденцій організації дистанційного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах карантину у 2020/2021 навчальному році. *Державна служба якості освіти України.*
https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/05/ANALITICHNA_DOVIDKA_Opituвання_FPO_ZVO_DSYAO_05.2021.pdf

16. Дідковський С. В. Модель інструментально організованого проблемного соціально-психологічного проектування *Вісник Київського університету*. 2003. Вип. 17-18. С. 70-73.

17. Жалдак М. І., Кузьміна Н. М., Михалін Г. О.. Теорія ймовірностей і математична статистика : підручник для студентів фізико-математичних спеціальностей педагогічних університетів Видання друге, перероблене і доповнене. Полтава : Довкілля-К, 2010. 500 с.

18. Жалдак М. І., Кузьміна Н. М., Михалін Г. О. Збірник задач і вправ з теорії ймовірностей і математичної статистики для студентів фізико-математичних спеціальностей педагогічних університетів. Полтава : Довкілля-К, 2010. 724 с.

19. Жуковська А. Л. Проблема оцінювання успішності студентів *Науковий пошук молодих дослідників* : зб. наук. праць / за ред. В. М. Єремєєва. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. Вип. 2. С. 101-104.

20. Зварич І. Проблема удосконалення контролю і оцінки знань студентів *Рідна школа*. 2020. № 10. С. 43-45.

21. Козич І.В. Емоційна взаємодія викладача та студента в процесі навчання як педагогічна проблема. *Вісник запорізького національного університету*. 2012. 2 (18). С. 92–97.

22. Козловський Ю. М. Проблема моделювання наукової діяльності вищого навчального закладу: термінологічний аналіз *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2021. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_4_19

23. Кічук А.В. Деякі особливості змін у психоемоційному здоров'ї студентів та факторів, які їх обумовлюють при карантинних обмеженнях. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2020. № 3 (53). Т. 3. С. 5–18.

24. Сингаївська І.В. Особливості збереження позитивних психічних станів викладача під час дистанційного навчального процесу. *Актуальні аспекти психологічного забезпечення професійної діяльності сил безпеки та оборони України*: Матеріали VII всеукраїнської науково-практичної

конференції (м. Харків, 29 листопада 2021 року). Харків : Національна академія Національної гвардії України, 2021, с. 227–230.

25. Кузнецов М.А., Фоменко К.І., Кузнецов О.І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.

26. Козьменко О.І. Аналіз впливу різноманітних чинників на успіх студентів в університеті. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Випуск 63 (59). С. 82–85.

27. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків.: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.

28. Кулик М. С. Кредитно-модульно-рейтингова система навчальної діяльності : навч.-метод. посіб. / Е. В. Лузік, Н. В. Ладогубець. К. : Національний авіаційний університет, 2004. 96 с

29. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи Київ : Знання, 2015. – 485 с.

30. Карагодіна М. Карагодіна О., Пожидаєва О., Карагодіна М. Ставлення студентів додистанційного навчання в період карантину. *Інтернет-Освіта-Наука-2020* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Вінниця, 26–29 травня 2020 р.). Вінниця, 2020. С. 270–272.

31. Корніяка О. М. Комунікативні чинники професійного самоздійснення викладача вищої школи. *Psycholinguistics*. 2018. Vol. 23, Iss. 1. С. 139–15

32. Мартинюк І. А. Самоосвітня діяльність студентської молоді в епоху глобалізації. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 2017. V (56). С. 128–131.

33. Лузан П. Г. Методи контролю в системі активізації навчання студентів *Науковий вісник Національного аграрного університету* : зб. наук. пр. – К. : НАУ, 2003. Вип. 67. С. 157–169.

34. Макаренко Н.М. Зниження пост-карантинного емоційного вигорання методами ізотерапії *Психологічний Часопис PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. Інститут психології ім. Г.С. Костюка. 2020. Том 10 (42).С.9-16

35. Микитюк Х.І. Взаємини викладачів і студентів як чинник становлення особистості майбутнього вчителя: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ. 2003. 202 с

36. Музика О. Самоефективність як чинник професіоналізації студентів. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3-4. С. 83-93,

37. Блинова О.Є., Каленчук В.О. Особистісні чинники психологічної безпеки студентів закладів вищої освіти *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Психологічні науки». 2018. Вип. 5. С. 154–160.

38. Основи організації та методики викладання у вищій школі : навч.-метод. посіб. / В. Т Білоус, Л. І. Горюнова, А. В. Цимбалюк, С. Я. Цимбалюк. Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. 146 с.

39. Пінчук О.П. Особливості педагогічної взаємодії у середовищі дистанційного навчання учнів ЗНЗ. *Проблеми освіти*. 2008. Вип. 55. С. 41–48.

40. Прахова С.А., Даценко О.А., Семенов К.А. Дистанційне навчання у просторі сучасних освітніх систем: психологічний контекст. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Педагогіка і психологія. 2020. № 2 (20). С. 260–266.

41. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. Київ : Либідь, 2001. 390 с.

Миронов Ю.Б., Миронова М.І. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Кафедра менеджменту Львівського торговельно-економічного університету. 2020. URL: <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya>

42. Петрунько О. В., Дятленко Н. М. Методика викладання психологічних дис-циплін у вищій школі: навч. метод. посіб. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016.

43. Дробот, О.В. Предметний аналіз поняття «соціальне дистанціювання» в різних суспільних та наукових контекстах. *Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень*: тези IV міжнародної науково-практичної конференції (Київ 21.11.2020), Київ: Талком. с. 23–27.
44. Роменець В. А. Психологія творчості: Навч. посібник. 3-тє вид. Київ : Либідь, 2004. 288 с.
45. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. Київ: Знання, 2007. 367 с.
46. Рязенцева О.В. Уміння викладача дистанційної системи освіти, необхідні для успішної комунікативної взаємодії з учасниками навчального процесу. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40). С. 531–535.
47. Ржевська-Штефан З. Особливості мотивації студентів-першокурсників в умовах дистанційного карантинного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 12. Психологічні науки. 2021. Випуск 14 (59). С. 80-88. 10.
48. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – Київ : Академвидав, 2005. – 520 с.
49. Скляченко Г. Дистанційна освіта під час пандемії *Наукові записки*. 2021. № Вип. 193. - С. 439-445. DOI 10.36550/2522-4077-2021-1-193- 439-444.
50. Семиченко В.А., Болюбаш Я.Я. Реалізація принципу цілісності в професійній підготовці майбутніх вчителів (психологічний аспект) *Вища і середня освіта*: Наук.-методич. зб. Вип.16. Київ: Вища школа, 1993. С. 12-16.
51. Сердюк Л. З. Психологія мотивації учіння майбутніх фахівців в інтегрованому освітньому середовищі. Дисертація д-ра психол. наук: 19.00.01, Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ, 2013.203 с.
52. Тавровецька Н., Шебанов В. Крос-культурне дослідження вживання обсценної лексики у молодіжному середовищі. *Psycholinguistics*. 2020. 28 (1). С. 239–266.

53. Токарева Н.М. Генеза логіко-смислової організації мовлення підлітків у постнекласичній перспективі сучасності. *Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвистика*: зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Серія «Психологія» Переяслав-Хмельницький. 2018. 24 (1). С. 343–359.

54. Томашевська М.О. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до професійної взаємодії як соціально-педагогічна проблема. *Науковий вісник Мукачівського університету*. Серія: Педагогіка і психологія. 2017. Вип.1. С. 95–98.

55. Унгурян Л.М, Чернецька Г.В., Науменко І.А. Дистанційне навчання студентів-заочників фармацевтичного факультету в медичному ВНЗ. *Медична освіта*. № 3. 2013. С. 95–97.

56. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. Київ: Наукова думка, 2000. 190 с.

57. Цимбалюк І. М. Психологія. Київ: ВД “Професіонал”, 2020. 304 с.

58. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Професіонал, 2014. 215 с.

59. Яремчук С.В. Формування професійно-психологічної спрямованості особистості майбутнього вчителя: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / НПУ ім. М.П. Драгоманова. Київ, 1999. 20 с

60. Щербіна С. В. Науково-дослідна робота майбутніх диспетчерів міжнародних авіаліній як засіб формування професійних умінь: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / Укр. інж.-пед. акад. Харків, 2001. 19 с.

61. Шпак М.М. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в студентському віці. *Pedagogical and psychological science and education: transformation and development vectors* : collective monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2021. Vol. 2. P. 342–359.

62. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 560 с.